

Nr 18

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande vissa norrlandsfrågor jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1960/61 beräkna *dels* (p. 20) till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 2 550 000 kr. och *dels* (p. 102) till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 15 januari 1960 dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 62, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, *dels* godkänna de i propositionen föreslagna grunderna för det särskilda statliga stödet till det norrländska jordbruket, *dels* å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln anvisa till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* ett reservationsanslag av 2 550 000 kronor, *dels* godkänna de föreslagna riktlinjerna för avveckling av i propositionen angivna förhållanden berörande ströängar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, *dels* godkänna de i propositionen föreslagna grunderna för det särskilda statliga stödet till främjande av skogsproduktionen i vissa delar av Norrland, *dels* å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln anvisa till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor, *dels* ock godkänna det i propositionen framlagda förslaget till viss ändring i domänverkets distriktsindelning.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 545 av herr *Andersson, Axel Emanuel, m. fl.*, likalydande med II: 676 av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte, *dels* medge att hela Gävleborgs län må jämföras med de fyra nordligaste länen vad det gäller anslag ur medel som ställs till förfogande för Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m., *dels* ock besluta att Gävleborgs läns hushållningssällskap för budgetåret 1960/61 må erhålla anslag ur Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. med i jämförelse med innevarande budgetår oförändrat belopp 70 000 kronor;

2) I: 546 av herr *Bergh, Ragnar, m. fl.* och II: 686 av herr *Östlund m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte, *dels* avslå Kungl. Maj:ts förslag i propositionen i vad den avser ändrade grunder för rationaliseringsverksamhetens bedrivande inom det norrländska jordbruket, *dels* besluta att fraktbidrag till Västerbotten och Norrbotten under budgetåret 1960/61 skall utgå enligt oförändrade grunder;

3) I: 547 av herrar *Grym* och *Fagerström*, likalydande med II: 685 av herrar *Lassinantti* och *Nilsson* i Östersund, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte besluta, *dels* att grunderna för det särskilda statliga stödet till främjande av skogsproduktionen i vissa delar av Norrland fortfarande skall vara sådana att stödet i första hand och till huvudsaklig del kommer enskilda skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt vissa skyddsskogar inom Jämtlands län till godo, *dels* att å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln anvisa till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor;

4) I: 548 av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och II: 677 av herrar *Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, likalydande, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte, *dels* avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 62 så vitt avser riktlinjerna för avveckling av i propositionen angivna förhållanden berörande ströängar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag om inlösen av ströängar, i huvudsaklig överensstämmelse med av utredningsmannen upprättat förslag men med finansiering genom ianspråktagande av medel ur domänverkets markfond, må föreläggas 1961 års riksdag;

5) I: 549 av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och II: 679 av herrar *Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 62 måtte besluta, *dels* att å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln anvisa till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 2 700 000 kronor, varav 1 700 000 kronor må ställas till förfogande för åtgärder inom lappmarkerna i enlighet med vad i motionerna anförts, *dels* att i skrivelse till Kungl. Maj:t understryka angelägenheten av att förevarande anslag så fort detta kan vara möjligt uppräknas till belopp motsvarande minst norrländska skogsproduktionsutredningens förslag, eller 5 000 000 kronor per år under en 20-årsperiod;

6) I: 550 av herr *Gustafsson, Nils-Eric, m. fl.*, likalydande med II: 684 av herr *Fälldin m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte, *dels* besluta att till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag om 2 750 000 kronor, varav 1 500 000 kronor må utgå som fraktbidrag enligt nu gällande grunder och återstoden, 1 250 000 kronor, till andra produktionsbefrämjande åtgärder enligt nu gällande grunder, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt översyn av de stat-

liga åtgärderna till befrämjande av det norrländska jordbrukets utveckling och rationalisering i enlighet med vad i motionerna anförts;

7) I: 551 av herrar *Hedström* och *Nyström* samt II: 678 av herr *Lundmark m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, *dels* att de synpunkter, som i motionen anlagts i fråga om medelsanvisningen under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. till täckande av vissa utgifter för koncentrerade rationaliseringsinsatser i övre Norrland, bör beaktas, *dels* att den under nyssnämnda anslag föreslagna posten om 200 000 kronor, som avses skola stå till Kungl. Maj:ts förfogande, utom annat bör utnyttjas till stödjande av tillfällig forsknings- och försöksverksamhet med särskild inriktning på förhållandena inom det norrländska jordbruket, varjämte motionärerna i ett till statsutskottet remitterat yrkande hemställt att av under femte huvudtiteln, anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande, anvisade medel under nästa budgetår bör användas minst 2 000 000 kronor inom de nya skogsvårdsområden i de fyra nordligaste länen som avses att upprättas med stöd av medel från anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samt minst 2 000 000 kronor för åtgärder inom med stöd från sagda anslag tidigare inrättade skogsvårdsområden inom lappmarken;

8) I: 552 av herr *Jacobsson m. fl.* och II: 682 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Svensson* i Ljungskile, likalydande, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte, *dels* avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 62, *dels* ock besluta att anslaget för fraktbidrag och produktionsfrämjande åtgärder i Norrland samt anslaget för skogsvårds- och förnygringsfrämjande åtgärder inom lappmarken måtte utgå med samma belopp som under innevarande år;

9) I: 553 av herr *Jonasson m. fl.* och II: 680 av herr *Wahrendorff m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 62 måtte besluta att hushållningssällskapen i Värmlands län och Kopparbergs län för budgetåret 1960/61 må beviljas anslag ur Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. med 60 000 kronor respektive 75 000 kronor;

10) I: 554 av herr *Jonsson m. fl.*, likalydande med II: 687 av herr *Asp m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte besluta, *dels* att i propositionen föreslagen medelsanvisning av 1 300 000 kronor under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för täckande av utgifter för koncentrerade rationaliseringsinsatser inom de fyra nordligaste länen får utnyttjas även beträffande jämförbara områden inom Gävleborgs län, *dels* att i propositionen föreslagen medelsanvisning av 1 000 000 kronor under anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom de fyra nordligaste länen jämväl får tagas i anspråk för bidragsgivning inom jämförbara områden i Gävleborgs län;

11) I: 555 av herr *Nilsson, Ferdinand*, och herr *Andersson, Axel Emanuel*, samt II: 675 av herr *Grebäck*, i vilka likalydande motioner hemställts, *dels*

att riksdagen måtte uttala att den i propositionen nr 62 avsedda upprustningen av jord- och skogsbruk inom rationaliseringsområden måtte efter hand utvidgas till att omfatta även andra delar av landet, där behovet är lika stort, *dels* att i enlighet med vad i motionerna såges anslaget Bidrag till produktionsfrämjande åtgärder i Norrland m. m. måtte höjas från 2,55 miljoner kronor till 3,9 miljoner kronor för att möjliggöra ett snabbare genomförande av propositionens program, *dels* att anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion måtte i enlighet med vad i motionerna såges höjas från 2 miljoner kronor till 3,5 miljoner kronor, *dels* att riksdagen måtte uttala att bidragsgivningen för i propositionen avsedd verksamhet icke måtte beträffande sina detaljer och bidragsgivningens avvägning för visst jordbruk bindas av nödvändighet att erhålla centrala beslut utan de lokala organen i länen medges större handlingsfrihet, *dels* att riksdagen måtte avslå förslaget i propositionen nr 62 om inrättande av nytt överjägmästdistrikt, *dels* ock att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalas, att mindre kronoparker som på grund av struktur icke rätt lämpar sig för statsdrift måtte överföras till lantbruksnämndsorganisationen från domänverket för att utnyttjas för komplettering av ofullständiga jordbruk med skog;

12) I: 556 av herr *Olofsson, Uno, m. fl.*, likalydande med II: 681 av fru *Sandström*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 62 måtte besluta att inom ramen för det till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland föreslagna anslagsbeloppet ett belopp av samma storleksordning som tidigare skall användas för sådana åtgärder inom lappmarken;

13) I: 557 av herr *Persson, Helmer*, och II: 688 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition, beslutar ändra de i propositionen nr 62 föreslagna grunderna för det särskilda stödet till det norrländska jordbruket i enlighet med i motionerna angivna riktlinjer; samt

14) II: 683 av herr *Agerberg*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 62 måtte uttala, att de medel ur anslaget till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m., som icke disponeras för de i propositionen föreslagna åtgärderna enligt Kungl. Maj:ts bestämmande även i fortsättningen må användas för stöd åt driftrationaliseringsåtgärder efter hittills tillämpade riktlinjer.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionerna I: 545, II: 686, II: 685, II: 677, II: 679, I: 550, I: 551, I: 552, II: 680, I: 554, I: 555, I: 556, I: 557 samt II: 683.

I propositionen har under rubriken *Vissa åtgärder på jordbrukets område i Norrland* å s. 3—10 lämnats en redogörelse för nuvarande förhållanden och vissa tidigare förslag. Å s. 10—13 redovisas vissa utredningar i ärendet och å s. 13 har lantbruksstyrelsens och statens jordbruksnämnds anslagskrivelser i ämnet för budgetåret 1960/61 sammanfattats. Under rubriken

Vissa frågor rörande ströängar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker har å s. 14—24 redogjorts för ett den 26 juli 1957 avlämnat betänkande med förslag om fortsatt indragning av ströängar m. m. samt för däröver avgivna yttranden. Vidare har i propositionen å s. 24—38 under rubriken *Vissa skogliga åtgärder i övre Norrland* lämnats redogörelse för skogsstyrelsens anslagsskrivelse i ämnet, sysselsättningsförhållandena inom det norrländska skogsbruket m. m., behovet av utbyggnad av skogsvägnätet i Norrbottens län samt för fråga om nytt överjägmästardistrikt.

Utskottet tillåter sig hänvisa till propositionens förenämnda redogörelser.

Departementschefen

Departementschefen har anfört i huvudsak följande.

»Vissa åtgärder för det norrländska jordbruket

I syfte att giva den statliga verksamheten för jordbrukets rationalisering en mera tidsenlig inriktning har 1959 års vårriksdag fastställt vissa nya regler för denna verksamhet. Beträffande den närmare innebörden av ifrågavarande beslut torde jag få hänvisa till propositionen 1959: 148 samt jordbruksutskottets utlåtande 1959: 30. Jag vill emellertid i detta sammanhang särskilt erinra om att i sagda proposition och utskottsutlåtande betonades, att statens medverkan i jordbrukets rationalisering liksom hittills bör ske under behörigt hänsynstagande till de skilda orternas produktionsförutsättningar och andra lokala förhållanden. I utlåtandet anfördes bland annat att ägoslagssammansättningen givetvis får varieras med hänsyn till skogstillgång m. m. i orten. Vidare framhölls angelägenheten av att i skogsbygderna få till stånd en lämplig kombination av jord- och skogsbruk i rationella enheter. Här återgivna uttalanden syftar självfallet på förhållandena inom stora delar av Norrland.

Till den särställning, som jordbruket i berörda norrländska bygder intager, bidrager främst den klimatiska faktorn. Den särskilt i övre Norrland korta produktionssäsongen medför en viss begränsning i fråga om grödor och sorter, som lämpligen kan odlas. Genom forsknings- och försöksverksamheten framkommer dock successivt nya rön som leder till ökade möjligheter till variation av produktionen och till en bättre anpassning av densamma till de klimatiska betingelserna.

Produktionssäsongens korthet medför att lantbrukarna i bland annat övre Norrland för att kunna uppnå en skälig inkomststandard i väsentlig utsträckning måste förena sin sysselsättning i jordbruket med annat arbete. Den viktigaste kompletterande inkomstkällan för de norrländska jordbrukarna är arbetet i egna eller andras skogar. Mångenstädes inom landsdelen är jordbruken enbart att betrakta som stödjordbruk. Förhållanden som inverkar på sysselsättningsmöjligheterna och inkomstbildningen för innehavarna av dylika jordbruk är den fortsatta övergången inom skogsbruket till fast anställd arbetskraft ävensom den fortgående mekaniseringen av

skogsarbetet, vilken lett till en strukturell förändring inom den skogliga delen av arbetsmarknaden.

De stora avstånden sätter självfallet sin prägel på jordbruket inom betydande delar av Nord-Sverige. De långa transportvägarna fördyrar sådan produktion av jordbruksvaror, som kräver tillförsel av produktionsmedel från exempelvis de mellersta och södra landsdelarna. Möjligheterna att vid varornas avsättning konkurrera utanför den lokala marknaden begränsas också till följd av transportavstånden. Dessa medför å andra sidan, att den s. k. hemmaproduktionen under vissa betingelser kan och bör hävda sig väl inom det egna produktionsområdet.

De topografiska förhållandena i det inre av norra Sverige påverkar jordbrukets lönsamhet där. Bland annat möter just i dessa trakter vissa svårigheter att höja lönsamheten genom en successiv övergång till större brukningsenheter. Förutom att den topografiska faktorn kan begränsa möjligheterna till en dylik övergång, sätter den korta produktionssäsongen i viss mån en gräns för vad som med oförändrad insats av arbetskraft står att vinna genom tillskott av jordbruksjord. Statistiken över förändringarna i fråga om åkerarealen per brukningsenhet utvisar för enheter med mer än två hektar åker en mindre arealökning i norra Sverige än i övriga delar av landet. Antalet brukningsenheter med två till tio hektar åker utgör för övrigt i norra Sverige inte mindre än 87 procent av hela antalet jordbruksfastigheter med mer än två hektar åker.

De speciella betingelserna för jordbruket i övre Norrland men även i vissa andra norrländska bygder bör enligt mitt förmenande föranleda ökad uppmärksamhet från statsmakternas sida. Sedan åtskilliga år utgår särskilt statsstöd i skilda former till det norrländska jordbruket. Vissa av de nu tillämpade stödformerna synes emellertid ej vara så tids- och ändamålsenliga som önskvärt är. Det bör enligt min mening vara möjligt att inom ramen för det nuvarande stödets totala omfattning kunna utnyttja tillgängliga medel på ett för samhällslivet i berörda områden effektivare sätt. Vid planläggningen av de statliga insatserna måste i om möjligt högre grad än hittills beaktas inte blott de allmänt jordbruksekonomiska och de företagsekonomiska förhållandena utan också de näringspolitiska, befolkningspolitiska och sociala skäl som talar för att bistånd lämnas för tillskapande i vissa trakter av förutsättningar för en i sig själv lönsam jordbruksproduktion, även om de brukningsenheter varå denna äger rum alltjämt har formen av stödjordbruk. Behovet av att vid en omdisposition av det statliga stödet till det norrländska jordbruket beakta här angivna synpunkter antydes i ett flertal uttalanden som återgivits i det föregående liksom, bland annat, i motioner i ämnet till 1959 års riksdag samt i över dessa motioner avgivna remissyttranden.

Det synes vara av vikt att stort intresse ägnas spörsmålen om lämpligaste produktionsinriktning och om rationellare driftsmetoder vid jordbruken inom ifrågavarande norrländska områden. Olika former av specialiserad produktion torde lämpligen böra prövas i större utsträckning inom övre Norr-

lands jordbruk än vad som för närvarande är fallet. Erinras må bland annat om de goda förutsättningar som i en del trakter finnes för odling av matpotatis och utsädespotatis. I nära anslutning till spörsmålen rörande produktionsinriktning och driftsmetoder måste byggnadsfrågorna uppmärksammas. En omställning av produktionen medför som regel ändrade behov av byggnader och andra anläggningar. Exempelvis fordrar en ökad animalieproduktion större ladugårdsutrymmen och en övergång till specialproduktion av potatis ställer krav på vidgade lagringsmöjligheter. En förutsättning för att vinsterna av en omställning och intensifiering av produktionen i lönsamhetshöjande syfte skall bli de största möjliga samt framkomma snarast är mestadels att frågor rörande maskinanskaffning och annan driftsrationalisering samt investeringar i byggnader och på marken kan lösas i ett sammanhang. Ävenså måste oftast yttre rationaliseringsåtgärder vidtagas samtidigt för att den åsyftade effekten skall uppnås. Av sistnämnda slag av åtgärder har storleksrationaliseringen den största betydelsen men det är också väsentligt att en förbättring sker av arronderingsförhållandena, vilka på många håll i hög grad försvårar en rationell jordbruks- och även skogsdrift.

Med beaktande av här angivna allmänna synpunkter ämnar jag i det efterföljande framlägga vissa förslag till ny utformning av grunderna för dispositionen av de medel — bortsett från de belopp som skall utbetalas såsom extra mjölkpristillägg till norra Sverige — vilka av riksdagen anvisas till särskilt statsstöd åt det norrländska jordbruket. För de två senaste budgetåren har medelsanvisningen under reservationsanslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. uppgått till 1 250 000 kronor. De under samma tid ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område utgående fraktbidragen för fodersändningar till Norrbottens och Västerbottens län kan uppskattas till ett sammanlagt värde av cirka 1 300 000 kronor per år. Ur förstnämnda anslag skall enligt nu gällande principer 500 000 kronor utbetalas till de olika hushållningssällskapen i Norrland samt i Värmlands och Kopparbergs län att användas för produktionsfrämjande åtgärder i allmänhet på jordbrukets område. Inom sist angivna ram har under en följd av år 100 000 kronor fördelats å ettvarrt av sällskapen i Norrbottens och Västerbottens län samt respektive 70 000, 95 000, 50 000, 45 000 och 40 000 kronor å sällskapen i Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. Härvid tilldelade statsbidrag, vilka vederbörande hushållningssällskap äger utnyttja efter egna planer, är att anse som en förstärkning av det allmänna omkostnadsbidrag som sällskapen årligen erhåller ur anslaget Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader.

Likaså enligt nuvarande principer skall ur anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. utgå 500 000 kronor för finansiering av en intensifierad rådgivnings- och upplysningsverksamhet inom samma län som nyss sagts. Beloppet i fråga motsvarar värdet av de år 1955 helt eller delvis indragna fraktbidragen för fodermedelssändningar till be-

rörda län. Fördelningen av beloppet å de olika länen sker med utgångspunkt från den ungefärliga totalkostnaden för de till respektive län tidigare utgående fraktbidragen. Som följd härav har under ettvarv av budgetåren 1955/56—1959/60 utbetalats 205 000 kronor till hushållningssällskapet i Västernorrlands län, 100 000 kronor till sällskapet i Jämtlands län, 80 000 kronor till sällskapet i Västerbottens län, 30 000 kronor till sällskapet i Kopparbergs län samt slutligen 20 000 kronor till sällskapen i Norrbottens, Gävleborgs respektive Värmlands län. Därjämte har lantbruksstyrelsen fördelat 25 000 kronor i särskild ordning. Skälet till att bidragsbeloppen till Norrbottens och Västerbottens län är relativt sett små är givetvis att fraktbidragen i huvudsak bibehållits för dessa båda län. Tilldelade bidrag skall av vederbörande hushållningssällskap disponeras enligt av sällskapen upprättade men av lantbruksstyrelsen godkända planer. Av lämnade redogörelser beträffande ifrågavarande rådgivnings- och upplysningsverksamhet framgår, att omkring två femtedelar av medlen disponerats för anställande av extra jordbruksinstruktörer, kursledare och annan tillfällig personal. Bland övriga utgiftsändamål kan nämnas demonstrationsverksamhet i skilda ämnen och inköp av för sådan verksamhet erforderliga maskiner och redskap, åtgärder för främjande av betesanläggning, potatisodling och odling av kvalitetsutsäde samt bidrag till frökontroll och fröenserier ävensom till propaganda m. m. för kontrollförenings- och seminverksamhet. Ur omfördälda riksstatsanslag utgår för närvarande även 150 000 kronor för stöd åt grundkalkningsverksamheten, tjurhållningen samt svin-, får- och get- aveln inom Norrbottens och Västerbottens län samt glesbygderna i Jämtlands och Västernorrlands län. Sistnämnda belopp har för senaste budgetåret fördelats med 84 000 respektive 40 000 kronor å hushållningssällskapen i de båda förstnämnda länen samt med 14 000 respektive 12 000 kronor å sällskapen i Jämtlands och Västernorrlands län. 100 000 kronor av anslaget skall slutligen stå till Kungl. Maj:ts förfogande för bidragsgivning till mejerianläggningar m. m.

De med medel ur prisregleringsanslaget finansierade fraktbidragen vid vissa fodersändningar per järnväg eller båt till Norrbottens och Västerbottens län utgår högst med belopp motsvarande transportkostnaden enligt statens järnvägars tariff tio med avdrag av två kronor per 100 kg. Bidrag utgår dock i intet fall med högre belopp än två kronor och 50 öre per 100 kg av sändningens verkliga vikt.

I syfte att söka uppnå ett effektivare utnyttjande av förenämnda anslagsmedel bör enligt min uppfattning förfaras så att en väsentlig del av de statliga insatserna koncentreras till vissa utvalda geografiska områden för att där genom driftsrationalisering samt inre och yttre rationalisering medverka till uppbyggnaden av fullt bärkraftiga, på längre sikt bestående brukningsenheter. Kombinationen jord- och skogsbruk måste självfallet beaktas i sammanhanget. Medelst särskilt finansiellt stöd samt råd och upplysningar bör staten bidra till att vederbörande jordbrukare kan på ett ur allmän syn-

punkt tillfredsställande sätt genomföra uppbyggnads- eller omställningsprocessen. Genom att efter hand förlägga verksamheten till nya områden allteftersom rationaliseringsarbetet slutföres inom de tidigare bearbetade kan så småningom ett nät av upprustade jordbruk skapas i bygder där det befinnes önskvärt och ändamålsenligt att för framtiden vidmakthålla en jordbruksproduktion av nämnvärd omfattning. Gårdarna inom de med ifrågakommande särskilda statsstöd rationaliserade jordbruksområdena kan även tjäna som mönster för jordbrukare inom andra områden i och utanför Norrland. Motsvarande förfarande som det här angivna tillämpas på vissa håll i utlandet, bland annat i Norge. Vid val av rationaliseringsområden bör i första hand sådana trakter ifrågakomma där förutsättningarna för att jordbruksdriften skall bestå på lång sikt är stora samtidigt som rationaliseringsbehovet är uppenbart. För att ej medelsresurserna skall splittras på ett mindre ändamålsenligt sätt torde de föreslagna, koncentrerade rationaliseringsinsatserna med stöd av statsanslag tills vidare endast böra ske inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Det bör ankomma på lantbruksnämnden, hushållningssällskapet, lantmäterimyndigheten samt skogsvårdsstyrelsen inom respektive län att — med beaktande av de allmänna aspekter som i enlighet med vad jag förut anfört bör anläggas — gemensamt utarbeta förslag till lämpliga rationaliseringsområden samt för varje område plan beträffande avsedda rationaliseringsåtgärder. I dylika planer bör upptagas såväl de rationaliseringsåtgärder vilka avses finansierade med statsbidrag som övriga sådana åtgärder. Angivna, för flera länsorgan gemensamma uppgifter bör lämpligen diskuteras vid det organiserade samråd som jämlikt 1959 års riksdagsbeslut inom varje län bör förevara mellan nyssnämnda organ (JoU 30; rskr. 284). I den utsträckning som befinnes önskvärd bör företrädare för berörda kommuner och jordbrukargrupper beredas tillfälle att delta vid nyssnämnda slag av överläggningar. Upprättade förslag till rationaliseringsområden och till tidsplan för de tilltänkta åtgärderna samt summarisk total kalkyl över kostnaderna för de statliga insatserna inom respektive områden bör underställas Kungl. Maj:t för prövning och godkännande. Detta med hänsyn till de finansiella konsekvenserna för statsverket av de föreslagna projektens igångsättande. I gängse ordning bör, bland andra, de centrala ämbetsverk som beröres av förslagen i fråga höras innan Kungl. Maj:ts ställningstagande sker. Takten i de olika planernas genomförande måste vara avhängig av storleken å de belopp riksdagen fortsättningsvis anvisar under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.

Vid upprättandet av planerna för de koncentrerade rationaliseringsåtgärderna bör vederbörande organ bland annat överväga den lämpligaste framtida produktionsinriktningen vid jordbruken inom rationaliseringsområdena i fråga, behovet av och möjligheterna att genom storleksrationalisering och arronderingsförbättringar beträffande brukningsenheter inom områdena åstadkomma det ur fastighetsteknisk synpunkt bästa produktionsunderlaget vid den förutsatta produktionsinriktningen, behovet av gemensamma anlägg-

ningar, såsom exempelvis jordbruksvägar och skogsvägar, ävensom behovet av förbättring av byggnadsbeståndet eller av andra åtgärder ägnade att höja avkastningen å de enskilda brukningsenheterna. Angivna överväganden bör grundas på investeringskalkyler av olika slag.

Vad beträffar den statliga ekonomiska stödgivningen till åtgärder inom rationaliseringsområdena bör denna i första hand ske med tillämpning av de för det allmänna rationaliseringsstödet gällande författningsbestämmelserna samt med utnyttjande av de för sagda stöd avsedda riksstatsanslagen, lånefonderna och kreditgarantiramarna. Såsom redan anförts bör emellertid — med hänsyn till de speciella förhållanden som är för handen i övre Norrland — härutöver utgå statsbidrag som förstärkning av de till vederbörande ändamål beviljade bidragen eller som finansiellt bistånd för genomförande av åtgärder som ej kan erhålla statliga bidrag jämlikt reglerna för det allmänna rationaliseringsstödet. I betraktande av att den intensifierade rationaliseringsverksamhet som bör genomföras inom det nordsvenska jordbruket kan antagas i betydande grad vara att hänföra till driftsrationalisering bör beträffande rationaliseringsområdena möjligheten införas att från ifrågavarande anslagspost under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. medgiva statsbidrag även till alla slag av åtgärder som anses tillhöra sistnämnda form av rationalisering. Utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande må det sammanlagda statsbidragsbeloppet till en och samma rationaliserande jordbruksfastighet ej överstiga 60 procent av de till densamma i förevarande sammanhang hänförliga totala rationaliseringskostnaderna. Härvid förutsättes att bidrag till täckande av utgifter för yttre rationalisering utgår enligt gällande generella regler.

Bestämmelser beträffande nyssnämnda, för övre Norrland särskilt avsedda statliga rationaliseringsstöd bör ej införas i någon författning. Det torde få ankomma på vederbörande regionala organ att — inom ramen för den totalkostnad och de planer som enligt det föregående bör fastställas av Kungl. Maj:t för varje rationaliseringsområde — i samråd utforma de mera detaljerade stödgrunder som befinnes böra gälla i varje enskilt fall.

För att vinna så tillfredsställande och snara resultat som möjligt av rationaliseringsarbetet är det angeläget, att ett betydande belopp ställes till förfogande för angivna kompletterande rationaliseringsstöd. Jag vill därför föreslå att till utlämnande av bidrag, utöver vad som kan beviljas enligt bestämmelserna i rationaliseringskungörelsen, för ändamålet i fråga beräknas ett belopp av cirka 1 000 000 kronor för nästa budgetår. Härjämte bör medel beräknas för utrednings- och planläggningskostnader, för avlöning av för åtgärdernas genomförande nödvändig tillfällig expertis och annan personal ävensom för resekostnader och expenser hänförliga till antalet av dylik arbetskraft. För budgetåret 1960/61 bör tillsammantaget 1 300 000 kronor anvisas för täckande av omförmälda slag av utgifter för koncentrerade rationaliseringsinsatser i övre Norrland.

Enligt min mening bör sagda anvisning å 1 300 000 kronor till stor del finansieras genom ianspråktagande för ändamålet av medel som med nu gällande ordning skulle ha utgått över anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område såsom fraktbidrag för fodermedelssändningar till de båda nordligaste länen. Det torde nämligen ur skilda synpunkter vara fördelaktigt om dessa medel utnyttjas så att de mer aktivt främjar den här åsyftade, allt angelägnare omställningsprocessen inom det nordsvenska jordbruket. Emellertid bör en fullständig avveckling av fraktbidragen, vilka såsom förut nämnts under de senaste åren dragit en genomsnittlig kostnad å just 1 300 000 kronor, ej komma i fråga. Till de jordbruk i Norrbottens och Västerbottens län som får vidkännas särskilt dryga transportkostnader vid inköp av fodermedel, d. v. s. främst de mera avlägsen belägna jordbruken, bör sålunda alltjämt utgå fraktbidrag enligt i huvudsak samma grunder som nu. Fraktbidragskostnaderna bör nästa budgetår rymmas inom en ram å 500 000 kronor. Medelsanvisningen till det särskilda rationaliseringsstödet inom övre Norrland kan i enlighet härmed anses innefatta en omföring av 800 000 kronor från anslagsrubriken Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område till rubriken Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. Återstående 500 000 kronor av nyss angivna medelsanvisning bör utgå ur den under sistnämnda rubrik för närvarande upptagna anslagsramen å 1 250 000 kronor. Det för fraktbidrag alltjämt avdelade beloppet, såsom nämnts 500 000 kronor, torde fortsättningsvis böra även det anvisas under sist omnämnda rubrik och där upptagas å en särskild anslagspost.

Liksom hittills bör av de under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. anvisade medlen — vilket anslag bör utbetalas till lantbruksstyrelsen — visst belopp ställas till de nordsvenska hushållningssällskapens disposition för främjande helt allmänt av jordbruksnäringens framåtskridande inom länen. Till sagda ändamål föreslår jag att för nästa budgetår skall anvisas 550 000 kronor. I detta belopp bör därvid även inrymmas statens bidrag till det stöd sällskapen i de fyra nordligaste länen jämlikt samma grunder som nu må anse sig böra lämna grundkalkningsverksamheten, tjurhållningen samt svin-, får- och getaveln. Beloppet i fråga torde av lantbruksstyrelsen få fördelas på de olika hushållningssällskapen i Norrland i förhållande till antalet inom jordbruksnäringen sysselsatta i respektive län. Dock bör härvid landskapet Gästrikland — med hänsyn till dess i betraktande av produktionsförutsättningarna med åtskilliga mellansvenska bygder likartade förhållanden — ej anses stödberättigat eller ingå i beräkningsunderlaget för bidragsgivningen till Gävleborgs län.

Med medel ur anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. bestrides sedan åtskilliga år jämväl kostnader för bidrag till vissa mejerianläggningar m. m. Vidare utlämnas bidrag till Svenska mejeriernas riksförening för driften vid mejeriförsöksstationen i Kroksta ävensom bidrag till upplysnings- och undervisningsverksamhet på utsädes-

odlingens och utsädeshandelns områden. Här omförmälda bidrag har i särskild ordning beviljats av Kungl. Maj:t. Även för nästkommande budgetår bör medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för bidragsgivning till dylika eller jämförbara ändamål med syfte att påskynda standardförbättringen inom det norrländska jordbruket. Kungl. Maj:t bör vidare äga rätt att av berörda medel i begränsad utsträckning utlämna bidrag till produktionsfrämjande åtgärder för jordbruket inom landskapet Gästrikland samt inom Kopparbergs och Värmlands län. Storleken av det belopp som avses stå till Kungl. Maj:ts förfogande föreslår jag skall för budgetåret 1960/61 bestämmas till 200 000 kronor.

I enlighet med det anförda har jag beräknat medelsbehovet för de angivna, olika utgiftsändamålen till fromma för jordbruksnäringens utveckling i Norrland till sammanlagt 2 550 000 kronor nästa budgetår.

Ströängsförhållandena i vissa delar av lappmarken

Med hänsyn till det samband som föreligger mellan spørsmålet om en reglering av ströängsförhållandena i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt det förslag till omläggning av statens särskilda stöd åt jordbrukets rationalisering i Norrland som nyss behandlats anser jag mig böra i detta sammanhang redovisa mina ställningstaganden till sagda spørsmål. Ströängarna torde närmast vara att betrakta såsom en kvarleva från äldre tiders jordbruksdrift och såsom framgår av i det föregående lämnad redogörelse talar åtskilliga skäl för att dessa förhållanden bör successivt avvecklas helt. Emellertid finner jag mig inte, bland annat av kostnads-skäl, kunna biträda det framlagda utredningsförslaget i ämnet syftande till en avvecklingsprocess grundad på särskild lagstiftning. Enligt min mening bör de statliga åtgärderna ansluta sig till i det följande angivna riktlinjer.

Vad först angår de ströängar som tidigare indragits till kronan och som ligger inom allmänningsskogar eller samfällda husbehovsskogar bör dessa ängar såsom utredningsmannen uttalat överlåtas till skogarnas ägare. Ifrågavarande ströängar, vilka utgör kronan tillhöriga enklaver inom främmande mark och som upptager en areal av sammanlagt över 6 000 ha, måste nämligen anses sakna egentligt värde ur skogsbrukssynpunkt för kronan, medan de ofta är ett svårt hinder för rationell skogsvård å allmänningskogarna och de samfällda husbehovsskogarna. I vissa fall t. ex. då vattenområdena hör till ängarna och grundad anledning föreligger till antagande att dessa områden kan få väsentlig betydelse vid utbyggande av vattenkraft kan det dock vara olämpligt att kronan avhänder sig berörda vattenområden.

I likhet med utredningsmannen anser jag vidare att överlåtelser av nyssnämnda slag av ströängar bör grundas på värdering efter mer schematiska metoder än de som vanligen kommer till användning. Sålunda bör en i förhållande till de värden, varom fråga är, kostsam värdering på marken inte

ske, utan i stället bör efter förhandlingar från fall till fall ett inom varje skog enhetligt hektarpris kunna bestämmas.

Enligt min mening kan särskild lagstiftning för att underlätta det tekniska förfarandet vid försäljningarna undvaras. I fråga om ströäng inom allmänningsskog har utredningsmannen konstaterat att några fastighetsbildningsmässiga hinder mot försäljningarnas genomförande ej föreligger och att det inte heller möter några hinder mot ängarnas införlivande med vederbörande allmänningsskogar. Förutsättningar föreligger i angivna fall för att genomföra erforderliga omföringsåtgärder på ett ej alltför tids- eller arbetskrävande sätt. Ströängar inom samfällda husbehovsskogar kan visserligen inte enligt gällande bestämmelser införlivas med samfälligheterna men då arealen indragna dylika ängar är förhållandevis ringa, bör det dock ej uppstå nämnvärda olägenheter om försäljningarna av ängarna uppskjutes i avvaktan på den kommande nya fastighetsbildningslagstiftningen, vari sistnämnda hinder kan antagas komma att undanröjas. Tills vidare bör dessa ströängar av kronan kunna utarrenderas till ägarna av de samfällda husbehovsskogarna.

Ej heller anser jag särskilda lagbestämmelser erforderliga i anledning av att kronan i vissa fall bör förbehålla sig till förenämnda slag av ströängar hörande vattenområden. Denna fråga synes nämligen enklast kunna lösas genom att kronan från försäljning helt undantager de — sannolikt endast några få — ströängar, vilkas vattenområde kan vara av väsentlig betydelse vid vattenkraftens utbyggande. Utredningsmannens förslag om särskilda bestämmelser i syfte att förhindra att renägarna blir pliktiga att ersätta av renar förorsakade skördeskador å försålda ströängar torde ej behöva föranleda någon åtgärd när det är mindre troligt att sådana ängar i framtiden över huvud kommer att användas för odling eller slätter. För övrigt skulle ett införande av bestämmelser med sistberörda innebörd i allt fall medföra att tillämpningen av desamma skulle präglas av de svårigheter som möter att på marken lokalisera ängarna i fråga.

De skäl som främst legat till grund för utredningsmannens förslag att en fortsatt ströängsindragning bör äga rum synes hänföra sig dels till intresset att få bort de för ett rationellt skogsbruk ofta hindersamma enklaver som de återstående, till kronan ej indragna ströängarna — sammanlagt omfattande cirka 39 000 ha — utgör, dels till önskemålet att skapa vissa ekonomiska förutsättningar för upprustningar av jordbruket i berörda bygd. Även enligt min mening framstår det som betydelsefullt — i vissa fall som direkt angeläget — att åtskilliga av de enklaver som nyssnämnda ströängar utgör i kronans och andra ägarkategoriernas skogsmark, elimineras. Likaså torde förhållandena i vissa av de ifrågavarande lappmarksbygderna vara sådana, att fog föreligger för att med stöd från det allmännas sida där bevara en lönsam jordbruksproduktion. Jag kan emellertid inte ansluta mig till de förslag till lösning på angivna problem, som utredningsmannen fram-

fört. Det finansiella stöd till jordbruket, som skulle utgå genom tillämpning av de föreslagna, enligt min uppfattning mycket generösa ersättningsnormerna vid indragning av ströängar, skulle nämligen komma att fördelas på de olika brukningsenheterna oberoende av föreliggande stödbehov samt av förutsättningarna för och önskvärldheten av att vidmakthålla jordbruksdriften å vederbörande enheter. Därtill kommer att administrationskostnaderna vid denna form av ekonomiskt stöd torde bli höga i förhållande till stödets omfattning. Ej heller skogsbruksintresset av att avveckla hindersamma ströängar blir tillfullo tillgodosett i utredningsmannens förslag, enär från indragningsåtgärderna ansetts böra undantagas vissa kategorier ströängar, bland annat sådana som hör till fastigheter varå ej idkas jordbruk. En ytterligare omständighet, som enligt min mening är ägnad att ingiva betänkligheter mot sagda förslag, är att enligt detsamma även ströängar om tillhoppa cirka 10 500 ha inom annan mark än kronomark skall inlösas av kronan för att därefter försäljas till ägare av angränsande mark. Förutom den administrativa omgång detta skulle förorsaka vill jag peka på, att svårigheter kan möta att vid försäljningarna utfå den ersättning för marken som kronan utgivit. Jag fäster härutöver stor vikt vid att det allmännas kostnader vid genomförande av de föreslagna indragningsåtgärderna blir av sådan storleksordning — enligt utredningsmannens beräkningar i runt tal 5 500 000 kronor enbart till ersättningar för avstådda ströängar — att det inte är möjligt att utan åsidosättande av andra, enligt min uppfattning angelägnare rationaliseringsåtgärder inrymma kostnaderna inom ramen för anslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering och för andra ifrågakommande anslag.

Med hänsyn till det sagda och då det historiska motivet för att anordna en ströängsindragning på sätt föreslagits i betänkandet inte bör tillmätas avgörande betydelse — helt nya former för stöd åt jordbruket har ju tillkommit sedan de tidigare indragningsaktionerna — har jag, såsom redan antytts i det föregående, stannat för att inte biträda förslaget om fortsatta indragningsåtgärder. Jag har i stället övervägt i vad mån åtgärder i annan form är påkallade för att i rimlig utsträckning tillgodose förut angivna allmänna intressen och önskemål.

Vid nämnda överväganden har jag funnit, att de stödmöjligheter som föreligger enligt rationaliseringskungörelsen i stor utsträckning är till fyllest för att tillgodose föreliggande och uppkommande önskemål om att kunna lämna ekonomiskt bistånd till förbättringsåtgärder vid jordbruk inom de bygder varom här är fråga. Därtill kommer, att vissa av jordbruken även kan komma i åtnjutande av det särskilda stöd till rationaliseringsåtgärder, som enligt vad jag i föregående avsnitt förordat bör utgå ur anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.

Intresset ur skogsbrukssynpunkt att få bort de hinder för rationell drift, som återstående ströängar mångenstädes utgör, har i fråga om sådana ängar inom kronomark hittills fått tillgodoses genom att kronan i vanlig ordning övertagit ströängarna. Fortsättningsvis bör domänstyrelsen äga rätt att från

fall till fall med anlåtande av medel ur markfonden kunna inlösa de ströängar, som med hänsyn till ämbetsverkets företagsekonomiska intressen anses böra införlivas med omgivande mark. Inlösensumman torde få bestämmas genom överenskommelse i varje enskilt fall. Det bör ankomma på styrelsen att varje år till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för med stöd av nyssnämnda bemyndigande inlösta stöängar. I fråga om sådana ströängar, vilka är belägna inom annan mark än kronomark och som ej tidigare varit föremål för indragningsåtgärder, bör i allmänhet hinder ej möta för ägaren av omkringliggande mark att genom frivilliga uppgörelser förvärva såväl kronans rätt till sådan ströäng som den rätt som tillkommer ströängsinnehavaren. Då det gäller ströäng, som vid tidigare indragningsåtgärder fått behållas av ströängsinnehavaren, blir med hänsyn till rättsläget beträffande dessa ängar förvärvet enbart en fråga för ägaren av angränsande mark och ströängsinnehavaren.

Ehuru jag är medveten om att nu gällande författningsbestämmelser inte är helt ägnade att fylla kraven på enkelhet och snabbhet vid de fastighetsbildningsåtgärder som erfordras för fullföljande av omförmälda markförvärv, måste man enligt min åsikt utgå från, att de fall där föreliggande ströängsförhållanden är särskilt besvärande för exempelvis ett rationellt bedrivande av skogsbruket i allmänhet kommer att kunna regleras på sätt jag nyss angivit. I detta sammanhang vill jag påminna om, att även i andra delar av landet förekommer för rationellt skogsbruk hindersamma enklaver med skilda ursprung såsom ängslägenheter, skiftade myrmarker och för varjehanda ändamål avsatta samfälligheter. Med hänsyn härtill och då det även ur andra synpunkter torde föreligga önskemål att enklare och billigare än vad som enligt gällande regler är möjligt kunna få till stånd en avveckling av numera onyttiga oregelbundenheter i fastighetsindelningen av bland annat förenämnt slag, kan det förväntas att i den nya fastighetsbildningslagstiftning, som är under utredning, sagda spörsmål kommer att beaktas.

Utredningsmannen har framlagt vissa förslag angående ännu ej uttagna ersättningar för ströängar, som avståtts vid indragningsåtgärder enligt kungörelsen 1916: 603 angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark eller lagen 1921: 378 om ströängars indragande till kronan. Dessa ersättningar, som skall utgå för verkställd nyodling av viss, i uppgjorda odlingsplaner bestämd omfattning, inestår utan att vara underkastade preskription. Vid 1953 års utgång utgjorde de inestående ersättningarna i runt tal 683 000 kronor och därefter har endast förhållandevis obetydliga belopp utbetalats. Av de uppgifter, som lämnats i ifrågavarande betänkande, framgår att det inte är sannolikt att odlingsarbetet i nämnvärd utsträckning kommer att fullföljas.

Med hänsyn till den nuvarande inriktningen av jordbrukspolitiken kan det troligen endast i undantagsfall vara ur allmän synpunkt motiverat att de åsyftade nyodlingsarbetena fullföljes. Jag anser det fördenskull böra övervägas huruvida inte, därest vederbörande fastighetsägare så finner önskvärt, de inestående medlen på annat sätt kan nyttiggöras för fastigheterna

i fråga. Utredningsmannen har föreslagit, att de ej uttagna ersättningarna skall få användas till annan inre rationaliseringsåtgärd. För egen del vill jag förorda att, då enligt rationaliseringskungörelsen statsbidrag beviljas till åtgärd för inre rationalisering på fastighet med innestående odlingsersättning, bidraget skall få förhöjas med ett belopp motsvarande högst den innestående summan. Sammanlagt bör dock givetvis inte utgå högre bidrag än totalkostnaden för rationaliseringsåtgärden. Ett villkor för sådan förhöjning bör dock vara att bidragsmottagaren i motsvarande mån avstår från vidare anspråk på odlingsersättningen. Det förhöjda bidraget bör bestridas av medel ur anslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering och utbetalas av vederbörande lantbruksnämnd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser i ämnet.

Medelsanvisningen till ännu återstående kostnader i anledning av ströängsindragningarna enligt kungörelsen 1916:603 och lagen 1921:378 har hitintills ägt rum under de å riksstaten uppförda anslagen Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark och Ströängars indragande till kronan. Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 2 000 respektive 3 800 kronor. Såsom utredningsmannen föreslagit bör från och med den 1 juli 1960 kvarstående utgifter för ändamålet, vilka utgöres av eventuella utbetalningar av innestående odlingsersättningar och kostnader för avsyningar m. m., få bestridas ur reservationsanslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering. Någon ändring i fråga om handläggningen av här berörda, återstående arbetsuppgifter i anledning av de tidigare ströängsindragningarna bör dock inte ske. För sist angivna utgifter, vilka torde inrymmas inom den i årets statsverksproposition (bil. 11, p. 14) under omförmälda anslag föreslagna ramen för bidrag till inre rationalisering, bör anslaget få disponeras även av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län.

Vissa åtgärder för skogsbruket i övre Norrland, m. m.

Med hänsyn till den mycket betydande roll skogsbruket och de därpå grundade förädlingsindustrierna spelar inom det norrländska näringslivet, är det angeläget att ytterligare åtgärder vidtages i syfte att främja en snabb och gynnsam utveckling av skogsnäringen i berörda landsdel. För en önskvärd vidgning av skogsindustriernas råvarubas och produktionsvolym är en utbyggnad och förbättring av skogsvägnätet liksom också — på längre sikt sett — en intensifiering av skogsvården av vital betydelse. Genom förstärkta insatser av angivet slag ökas också sysselsättningstillfällena för den skogliga arbetskraften i Norrland. Behovet av att så sker har belysts i det föregående.

Angelägenheten av en utbyggnad av skogsvägnätet framhålles med särskild skärpa av länsstyrelsen i Norrbottens län, som för enbart detta län räknar med ett behov under den närmaste tioårsperioden av sammanlagt 26 000 000 kronor i ökad statlig medelstilldelning till skogsvägbyggandet. Jag vill vidare erinra om att i samband med den nyligen slutförda inventeringen av vissa olösta norrlandsfrågor det från flera håll betonats hur önsk-

vårt det är att förbättra avkastningsförhållandena för det norrländska skogsbruket genom bland annat en fortsatt utbyggnad av skogsvägnätet. I dessa sistnämnda uttalanden vill jag instämma liksom också i de meningssyftningar som ofta framkommer med krav på intensifierad skogsvårdsverksamhet ej minst inom de fyra nordligaste länen.

Under anslagsrubriken Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. är för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 1 700 000 kronor. Anslaget har på senare tid praktiskt taget helt utnyttjats för bidrag till åtgärder inom lappmarkerna samt vissa svårförnygrade skogar i andra trakter. Förutsättningar för erhållande av bidrag ur anslaget i fråga är bland annat att de stödda åtgärderna utföres inom ett på särskilt sätt bildat skogsvårdsområde, att skogsvårdsplan är upprättad samt att vederbörande bidragstagare förbinder sig att utföra arbeten enligt planen inom viss tid. I syfte att ytterligare främja de skogliga produktions- och transportförhållandena inom de fyra nordligaste länen — utöver vad som kan ske genom bidragsgivning från de särskilda skogsväg- och skogsförbättringsanslagen — vill jag föreslå, att medelsanvisningen under nyssnämnda anslagsrubrik för nästa budgetår höjes med 300 000 kronor till 2 000 000 kronor. För att, av skäl som förut redovisats, söka inom en mera närliggande framtid vinna bästa möjliga skogsekonomiska effekt av anslagsdispositionen torde dock såväl den föreslagna medelsförstärkningen som en betydande del av anslaget i övrigt böra avse stöd till skogliga åtgärder inom kustområdena och jämförbara bygder i sagda fyra län, det vill säga inom områden som för närvarande i regel inte beröres av bidragsgivningen från ifrågakvarande anslag.

Under senare år har en avsevärd insats av beredskapsmedel gjorts för att stödja genomförandet av olika åtgärder enligt upprättade skogsvårdsplaner inom redan bildade skogsvårdsområden och chefen för socialdepartementet har i årets statsverksproposition lagt stor vikt vid olika skogsvårdsarbeten såsom arbetslöshetsbekämpande åtgärder. Med hänsyn härtill förefaller det troligt, att beredskapsmedel även under nästa budgetår kommer att ställas till förfogande för motsvarande ändamål. Jag finner det därför vara tillräckligt om 1 000 000 kronor av anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. beräknas för fullföljande av redan påbörjade åtgärder inom hittills bildade, i allt väsentligt till lappmarkerna lokaliserade skogsvårdsområden. Med anledning härav bör för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom de delar av de fyra nordligaste länen som ligger utanför lappmarkerna, alltså närmast inom kustlandet och därmed jämförbara områden, kunna avdelas ett belopp å likaledes 1 000 000 kronor.

De åtgärder som bör stödjas med sistnämnda medel är främst upprättande av olika investeringsplaner, vidare anläggning och förbättring av skogsvägar, återväxtåtgärder, skogsdikning samt röjningsåtgärder i viss mindre omfattning. Statsbidragen bör uppgå till högst 50 procent då fråga är om

skogsförbättringsåtgärder och till högst 50 procent vid vägbyggnadsföretag som avser stamväg samt till högst 40 procent vid sådant företag avseende annan skogsväg. Då synnerliga skäl föreligger, torde bidrag efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall kunna få beviljas med högst 75 procent av den godkända kostnaden för företaget. Härutöver bör gälla att bidrag ur den nya anslagsposten allenast får utgå om skoglig samverkan mellan ett flertal skogsägare är organiserad inom berörda område. Denna skogliga samverkan bör emellertid åstadkommas under mindre tidskrävande former än som innefattas i nu gällande bestämmelser rörande bildande av skogsvårdsföreningar samt beträffande slutande av kontrakt m. m. Jag torde i detta sammanhang få erinra om de uttalanden rörande behovet av skoglig samverkan, som gjordes vid förra årets riksdag i samband med behandlingen av frågor rörande jordbrukets och skogsbrukets rationalisering m. m. I enlighet med vad jordbruksutskottet (JoU 1959:30) därvid anförde är det angeläget, att skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna liksom andra berörda organ aktivt verkar för tillkomsten av frivilliga sammanslutningar med här angivet syfte.

Det är viktigt, att den avsedda bidragsgivningen utanför lappmarkerna inte splittras upp på ett stort antal mindre projekt. Den bör i stället huvudsakligen inriktas på större eller nära sammanhängande grupper av områden, inrymmande ett relativt stort antal skogsfastigheter. Detta medför nämligen bland annat att det torde bli möjligt att i ett sammanhang planlägga erforderligt skogsvägnät för ett naturligt avgränsat område. Härigenom ernås dels att en optimal lokalisering av dessa vägar kan erhållas, dels att förutsättningarna för ett rationellt handhavande av byggandet och underhållet av vägnätet blir större än fallet är vid en splittring av väganläggandet. Den sammanlagda areal, som skogsbruksplanerna inom respektive områden för koncentrerade förbättringsåtgärder skall omfatta, torde ej få underskrida 500 ha och bör alltså vara av minst samma storleksordning, som enligt ett uttalande av 1940 års riksdag skall vara för handen för att stöd skall kunna utgå till skogsvårdsområden enligt hittills gällande regler för bidragsgivning från anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Jag förutsätter att sagda areal mestadels kommer att avsevärt överstiga minimalet.

Vid bidragsgivning ur den föreslagna nya anslagsposten till de fyra nordligaste länen, dock utanför lappmarkerna, bör tillses, att bidragsprocenten ej i allmänhet hålles vid maximum, när de enskilda skogsägarna själva bör svara för en betydande andel av investeringskostnaderna. Emellertid, när en åtgärd anses vara av större allmän betydelse och vederbörande skogsägare företer ett uppenbart intresse av åtgärden men saknar tillräckliga egna medel eller erforderligt lånekapital, bör åtgärden ej förhindras genom en alltför låg procentsats. I likhet med vad jag under rubriken Statens skogsförbättringsanslag i årets statsverksproposition (bil. 11, p. 100) föreslagit beträffande bidrag från detta anslag samt skogsväganslaget bör även i nu ifrågakommande fall utgifter för upprättande av skogsbruksplaner i fortsätt-

ningen kunna inräknas i de statsbidragsberättigade kostnaderna för skogsvårdsföretagen.

Investeringarna på grundval av statsbidrag ur den nya posten bör i första hand ingå som led i större, samlade aktioner för upprustning av den skogliga delen av näringslivet i övre Norrland. Ett genomförande av de planer som upprättas för ifrågavarande områden torde ofta komma att fordra ej blott insatser av skogsvårdsstyrelse utan även medverkan av lantmäteri, lantbruksnämnd och länsarbetsnämnd. Med hänsyn till dessa förhållanden bör de huvudsakliga riktlinjerna för verksamheten liksom, i erforderlig utsträckning, konkreta ärenden diskuteras gemensamt mellan berörda organ under vederbörande landshövdingens ledning i enlighet med vad 1959 års riksdag anfört om regionalt samråd i bland annat vissa skogliga rationaliseringsfrågor. Önskemålet att öka skogsägarnas egen aktivitet på området bör man söka förverkliga genom en stärkt insats från skogsvårdsstyrelsernas sida i form av utbildning, rådgivning och upplysning.

Skogsstyrelsen bör vid dispositionen av medelsanvisningen under anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. Utformas bidragsgivningen från anslaget i enlighet med det förslag jag i det föregående framlagt, medför detta enligt min mening, att man med anslagsmedlen i fortsättningen kan effektivare främja inte endast skogsproduktionen utan också sysselsättningsförhållandena i övre Norrland.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i kungörelsen den 14 juni 1940 (nr 599) angående villkor för statsbidrag från förevarande anslag, som blir följderna av ett bifall till vad i det föregående förordats.

Ett spørsmål berörande det norrländska skogsbruket som bör behandlas i detta sammanhang är den av domänstyrelsen aktualiserade frågan om uppdelning av Mellersta Norrlands överjägmästartdistrikt jämte viss reglering av Gävle-Dala distrikt och Bergslagsdistriktet i samband därmed. Såsom styrelsen anför, är det inom många områden i de inre delar av Norrland där skogsbrukets lönsamhet för närvarande är mindre tillfredsställande av sarskild vikt, att tillgängliga resurser insättes så att den bästa ekonomiska effekten uppnås utan att samtidigt ortsbefolkningens sysselsättningsförhållanden försämras. Detta ställer särskilt stora krav på överjägmästarna, när det gäller att utöva tillsyn över att förvaltningsåtgärderna planlägges och utföres på ett ändamålsenligt sätt. På grund av såväl distriktets storlek som antalet revir inom detsamma är det emellertid för närvarande inte möjligt för överjägmästaren i Mellersta Norrlands distrikt att i önskvärd omfattning ägna sig åt sagda uppgifter.

Inom sistnämnda överjägmästartdistrikt finnes ett antal revir med goda marker, vilka dock är splittrade på små kronoparker med i vissa fall mindre lämplig arrondering. Nackdelarna härav för såväl revirens som bygdens ekonomi är uppenbara. Det är därför angeläget, att markbyten i betydande om-

fattning kommer till stånd inom distriktet. Det synes inte domänstyrelsen sannolikt att denna viktiga del av verksamheten på ett rationellt sätt skall kunna fullföljas inom ramen för nuvarande distriktsindelning.

Jag vill med hänsyn till det anförda förorda, att Mellersta Norrlands överjägmästardistrikt på sätt domänstyrelsen föreslagit uppdelas på två distrikt, förslagsvis benämnda Östersunds och Sollefteå distrikt. Enligt styrelsens förslag skulle till Östersunds distrikt samtidigt läggas ett antal revir från Gävle-Dala distrikt, varvid till sistnämnda distrikt kunde överföras några revir från Bergslagsdistriktet, vilket härigenom även skulle erhålla en ändamålsenligare omfattning. Mot dessa förslag har jag inte något att invända. Den förordade organisationsändringen, vilken innebär att antalet distrikt ökas från tio till elva och som bör underställas riksdagen för godkännande, torde böra genomföras från och med den 1 juli 1960.

Vid bifall till vad i det föregående förordats, torde Kungl. Maj:t från och med nyssnämnda den 1 juli 1960 böra inrätta ytterligare en överjägmästarbefattning vid domänverket, vilken i likhet med övriga dylika befattningar bör placeras i lönegrad B 1. Tjänsten bör dock tills vidare vara extra ordinarie. Då en under år 1960 i samband med innehavarens avgång med pension ledigblivande jägmästarbefattning tills vidare inte bör återbesättas, synes merkostnaden för det nya överjägmästardistriktets inrättande inte bli av sådan storleksordning, att särskilda medel för täckande av denna kostnad behöver beräknas i domänverkets driftsstat.»

Utskottet

Inledning

Vid sin behandling förra året av frågan om nya riktlinjer för jordbrukets och skogsbrukets rationalisering betonade jordbruksutskottet, att statens medverkan i jordbrukets rationalisering liksom hittills bör ske under behörigt hänsynstagande till de skilda orternas produktionsförutsättningar och andra lokala förhållanden. I nära anslutning därtill uttalades från utskottets sida att ägoslagssammansättningen givetvis får varieras med hänsyn till skogstillgång m. m. i orten. Det förklarades vara angeläget att i skogsbygderna få till stånd en lämplig kombination av jord- och skogsbruk i rationella enheter. Utskottets ifrågavarande synpunkter, vilka återfinnes i utskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 30, hänsyftade på förhållandena även inom stora delar av Norrland.

Under erinran om förenämnda synpunkter och uttalanden har Kungl. Maj:t i förevarande proposition förordat en viss omläggning av det särskilda statsstödet till det norrländska jordbruket i syfte att skapa ökade möjligheter för en koncentrerad statlig insats inom vissa utvalda geografiska områden i övre Norrland och för att där genom driftrationalisering samt inre och yttre rationalisering medverka till uppbyggnaden av fullt bärkraftiga, på längre sikt bestående brukningsenheter. Därvid skall enligt propositionen

kombinationen jord- och skogsbruk beaktas. För de koncentrerade rationaliseringsinsatserna föreslås en medelsanvisning av 1 300 000 kronor. Därjämte förordas att 500 000 kronor för nästa budgetår skall stå till förfogande för bidrag till särskilt dryga fraktkostnader vid transport av fodermedel till de nordligaste länen. Den totala anvisningen under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för nyssnämnda båda ävensom för vissa andra utgiftsändamål anges i propositionen till 2 550 000 kronor. Ett annat i propositionen framlagt förslag är att — i avsikt att ytterligare främja de skogliga produktions- och transportförhållandena inom de fyra nordligaste länen — under anslagsrubriken Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. skall avdelas ett belopp av 1 000 000 kronor för bidragsgivning i särskild ordning till nya skogsvårdsföretag utanför lappmarkerna men inom sagda fyra län. För fortsatt stöd till skogsvårdsområden inom lappmarkerna samt till vissa svårföryngrade skogar avses utgå likaledes 1 000 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen framlagt vissa riktlinjer för åtgärder i anledning av ströängsförhållandena i lappmarkerna och därjämte förslag till sådan ändring i domänverkets distriktsindelning, att ytterligare ett överjägmästardistrikt inrättas i Norrland.

I motionerna I: 552 och II: 682 har framhållits, att Kungl. Maj:ts förslag i propositionen inte på ett naturligt och ändamålsenligt sätt löser de spörsmål varom här är fråga och att dessutom förslagen på väsentliga punkter strider mot den bofasta befolkningens intressen. På denna grund yrkar motionärerna avslag på propositionen i alla dess delar och föreslår, att det särskilda stödet till jord- och skogsbruk i Norrland under budgetåret 1960/61 skall utgå enligt oförändrade principer och med samma belopp som under innevarande budgetår.

Enligt utskottets mening är de principer, varå de i propositionen framförda förslagen till omläggning av det särskilda statsstödet till det norrländska jord- och skogsbruket vilar, tidsenligt utformade och väsentligen väl ägnade att åstadkomma en för respektive näringsgrenar och för samhällslivet i berörda områden ändamålsenligare användning av de för detta stöd avsedda medlen än vad som hittills varit fallet. Utskottet kan därför inte ansluta sig till de uppfattningar, som kommit till uttryck i de förenämnda motionerna I: 552 och II: 682, och avstyrker följaktligen yrkandena i desamma.

Vissa åtgärder för det norrländska jordbruket

De speciella betingelserna för jordbruket i övre Norrland ävensom i vissa andra norrländska bygder bör — som framhållits i propositionen — föranleda ökad uppmärksamhet från statsmakternas sida. Utskottet delar, såsom redan antytts, även den uppfattningen, att vissa av de nu tillämpade formerna för stöd till det norrländska jordbruket inte är tillräckligt tids- och ändamålsenliga. En effektivare användning av tillgängliga medel torde kunna ske redan inom ramen för nuvarande anslagstillgångar. Viktigt synes emellertid vara att vid planläggningen av de stalliga insatserna i om möj-

ligt högre grad än hittills beaktas inte blott de allmänt jordbruksekonomiska och de företagsekonomiska förhållandena. Jämväl de näringspolitiska, befolkningspolitiska och sociala skäl, som talar för att bistånd lämnas för tillskapande i vissa trakter av förutsättningar för en i sig själv lönsam jordbruksproduktion — även om de brukningsenheter varå denna äger rum alljämt har formen av stödjordbruk — bör läggas till grund för de statsstödda åtgärderna. Att så bör ske har kommit till uttryck i propositionen och utskottet vill starkt understryka denna mening.

För de två senaste budgetåren har under reservationsanslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. anvisats 1 250 000 kronor. De under samma tid ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område utgående fraktbidragen för fodersändningar till Norrbottens och Västerbottens län har i propositionen uppskattats till ett sammanlagt värde av cirka 1 300 000 kronor per år. För den nuvarande dispositionen av dessa belopp har lämnats en utförlig redovisning i propositionen, vartill utskottet torde få hänvisa. I syfte att uppnå ett effektivare utnyttjande av förenämnda anslagsmedel har Kungl. Maj:t förordat, att en väsentlig del av de statliga insatserna koncentreras till vissa utvalda geografiska områden. Avsikten är att staten genom särskilt finansiellt stöd utöver det som kan utgå enligt rationaliseringskungörelsen samt genom råd och upplysningar skall bidra till yttre och inre rationalisering samt driftrationalisering å jordbruk inom dylika områden och på så sätt medverka till att dessa jordbruk kan bli fullt bärkraftiga, på längre sikt bestående brukningsenheter. Genom att man efter hand förlägger verksamheten till nya områden allteftersom rationaliseringsarbetet slutföres inom de tidigare bearbetade kan så småningom ett nät av upprustade jordbruk skapas i bygder där det befinner önskvärt och ändamålsenligt att för framtiden vidmakthålla en jordbruksproduktion av nämnvärd omfattning. Utskottet ansluter sig helt till dessa allmänna principer för den särskilda stödverksamhetens bedrivande i fortsättningen. Det må förutsättas, i likhet med vad som anförts i motionerna I: 551 och II: 678, att — så långt detta befinner lämpligen böra ske — stödmöjligheterna enligt rationaliseringskungörelsen utnyttjas för likartade koncentrerade insatser vid sidan om de i propositionen åsyftade, ekonomiskt sett speciellt främjade rationaliseringsområdena. Detta får emellertid enligt utskottets bestämda mening ej innebära att andra delar av ifrågavarande norrlandslän inte får det statliga finansieringsstöd i jordbrukets rationaliseringsprocess, som i huvudsak motsvarar vad som med nuvarande fördelningsprinciper utgår ur det ordinarie rationaliseringsanslaget.

Utskottet tillstyrker i enlighet med propositionens innehåll i detta avsnitt, att de föreslagna koncentrerade rationaliseringsinsatserna med utnyttjande av det särskilda statliga bidragsstödet tills vidare endast sker inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. De nu jämförelsevis begränsade medelsresurserna bör nämligen ej splittras genom fördelning på ytterligare ett antal län. Härigenom skulle den åsyftade effekten av de till vissa mindre områden samlade statliga åtgärderna väsentligen gå förlo-

rad. Detta innebär att utskottet ej nu kan biträda det i motionerna I: 554 och II: 687 framförda förslaget, att de medel som kommer att anvisas för omförmälda koncentrerade rationaliseringsinsatser jämväl skall få tagas i anspråk för bidragsgivning inom jämförbara områden i Gävleborgs län. I avvaktan på närmare erfarenheter av här angivna rationaliseringsformer och i betraktande av för närvarande förefintliga medelstillgångar är utskottet ej berett att för sin del göra något uttalande om att ifrågakvarande slag av rationaliseringsverksamhet efter hand skall utvidgas till att omfatta jämväl andra landsdelar, varför utskottet avstyrker motionerna I: 555 och II: 675 i denna del.

Vad i propositionen anförts i fråga om regler och bestämmelser vid bidragsgivningen föranleder ingen invändning från utskottets sida. Detta innebär bland annat att utskottet biträder att det sammanlagda statsbidraget till en och samma rationaliserande jordbruksfastighet inte utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande må överstiga 60 procent av de till densamma i förevarande sammanhang hänförliga totala rationaliseringskostnaderna. Vidare innefattar utskottets ställningstagande en tillstyrkan av propositionens förslag att beträffande rationaliseringsområdena möjligheten införes att medgiva statsbidrag även till alla slag av åtgärder som anses tillhöra drift-rationalisering.

Förslag till rationaliseringsområden och till tidsplan för de tilltänkta åtgärderna samt summarisk totalkalkyl över kostnaderna för de statliga insatserna inom respektive områden bör enligt utskottets mening avges på sätt i propositionen föreslagits och underställas Kungl. Maj:t för prövning och godkännande.

I motionerna I: 555 och II: 675 har framförts ett yrkande av innebörd att vederbörande länsorgan skall medges större handlingsfrihet än vad Kungl. Maj:t förutsatt, genom att ifrågakvarande bidragsgivning inte skall — beträffande sina detaljer och bidragsgivningens avvägning för visst jordbruk — bindas av nödvändigheten att erhålla centrala beslut. I anledning härav vill utskottet uttala, att av utskottet nyss angivna beslutanderegler innebär att allenast de för respektive rationaliseringsområden grundläggande faktorerna skall fastställas av Kungl. Maj:t och att detaljbesluten skall meddelas av de av frågan berörda länsorganen. Det framstår för utskottet som erforderligt att Kungl. Maj:t skall ha beslutanderätten på sätt angivits därför att det skall vara möjligt att centralt bedöma de samlade finansiella konsekvenserna av de föreslagna projektens igångsättande. Takten i de olika planernas genomförande måste för övrigt bli beroende av storleken av de belopp som kommer att anvisas för ändamålet.

Inom det förut angivna beloppet å 1 300 000 kronor för de till vissa områden samlade rationaliseringsinsatserna från statens sida bör enligt propositionen cirka 300 000 kronor få disponeras för utrednings- och planläggningskostnader samt för anlitande av för åtgärdernas genomförande nödvändig tillfällig expertis och annan personal. Vad sålunda förordats tillstyrker utskottet. Kungl. Maj:t har vidare förordat att beloppet å 1 300 000 kronor

skall täckas genom omföring av 500 000 kronor från den under rubriken Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. för närvarande upptagna anslagsramen å 1 250 000 kronor samt genom överförande av 800 000 kronor av medel som med nu gällande ordning skulle ha utgått över anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område såsom fraktbidrag för fodersändningar till de båda nordligaste länen. Ej heller mot detta förslag har utskottet något att erinra. En omdisposition av medlen för fraktbidrag på nyss angivet sätt anser utskottet komma att medföra att ifrågavarande medel kommer att ge ett på längre sikt effektivare och värdefullare stöd åt det norrländska jordbruket än för närvarande.

Då fraktbidragsbeloppen enligt det föregående under de senaste åren uppgått i genomsnitt till sammanlagt 1 300 090 kronor per år skulle efter den nyss förordade omföringen av 800 000 kronor ett belopp av 500 000 kronor återstå för det ursprungliga ändamålet. Kungl. Maj:t har föreslagit att även sistnämnda belopp skall anvisas under rubriken Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. och där upptagas å en särskild anslagspost för att disponeras till fraktbidrag för de jordbruk i Norrbottens och Västerbottens län som får vidkännas särskilt dryga transportkostnader vid inköp av fodermedel, d. v. s. främst de mera avlägset belägna jordbruket. Enär utskottet, såsom framgår av det följande, för sin del anser att beloppet å 500 000 kronor kan komma till än bättre användning genom att utnyttjas för statsstöd på det skogliga området inom övre Norrland, förordar utskottet att någon dylik särskild anslagspost ej uppföres under omnämnda rubrik.

Propositionens förslag att 550 000 kronor under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. skall ställas till de nordsvenska hushållningssällskapens disposition för främjande helt allmänt av jordbrukets framåtskridande inom länen tillstyrker utskottet. Inom ramen för detta belopp bör därvid utgå bidrag till det stöd sällskapen i de fyra nordligaste länen jämlikt redan tillämpade grunder anser sig böra lämna grundkalkningsverksamheten, tjurhållningen samt svin-, får- och getaveln. De 550 000 kronorna torde av lantbruksstyrelsen få fördelas på de olika hushållningssällskapen i Norrland i förhållande till antalet inom jordbruksnäringsen sysselsatta i respektive län, varvid dock utskottet liksom Kungl. Maj:t anser att landskapet Gästrikland ej bör befinnas stödberättigat och ej heller bör ingå i beräkningsunderlaget för bidragsgivningen till Gävleborgs län. Skälet till sistnämnda ståndpunktstagande är att Gästrikland har i stort sett samma produktionsförutsättningar som åtskilliga mellansvenska bygder. I enlighet härmed avstyrker utskottet det i motionerna I: 545 och II: 676 framförda yrkandet att Gävleborgs läns hushållningssällskap ur berörda belopp för budgetåret 1960/61 skall erhålla 70 000 kronor, varvid sistnämnda summa skall avse hela länet. Ävenså avstyrker utskottet ett i motionerna 1: 553 och II: 680 framfört förslag att bidrag ur här ifrågavarande anslagspost skall utgå till hushållningssällskapen i Värmlands och Kopparbergs län med 60 000 kronor respektive 75 000 kronor.

Utskottet tillstyrker att ett belopp av 200 000 kronor ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för nästkommande budgetår för att liksom under tidigare år användas för bidragsgivning i syfte att påskynda standardförbättringen inom det norrländska jordbruket. Kungl. Maj:t bör därvid äga rätt att av berörda medel i begränsad omfattning utlämna bidrag till produktionsfrämjande åtgärder för jordbruket inom landskapet Gästrikland samt inom Kopparbergs och Värmlands län. Enligt utskottets uppfattning bör hinder ej heller möta för Kungl. Maj:t att, som föreslagits i motionerna I: 551 och II: 678, utnyttja delar av ifrågavarande belopp till stödande av tillfällig forskning och försöksverksamhet med särskild inriktning på förhållandena inom det norrländska jordbruket.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit och anfört beträffande det särskilda stödet till det norrländska jordbruket har inte föranlett utskottet att göra någon erinran. För det fall beloppet å 1 300 000 kronor för koncentrerade insatser inom rationaliseringsområdena under ett budgetår inte helt kommer till användning för avsett ändamål anser utskottet att, i överensstämmelse med vad i motionen II: 683 åsyftas, överskjutande del enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bör kunna få användas för rådgivnings- och upplysningsverksamhet genom hushållningssällskapen enligt nuvarande ordning, därvid dock bör tillses att det för anslagsmedlen avsedda ordinarie ändamålet inte blir lidande därpå. I anslutning härtill förordar utskottet, att riksdagen avslår motionerna I: 557 och II: 688, såvitt däri yrkats att den statsstödda verksamhetens huvudinriktning skall vara att kraftigt främja en utveckling av bondekooperationen på mjölkproduktionens område.

I enlighet med utskottets medelsberäkningar bör under anslaget Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. anvisas ett belopp av 2 050 000 kronor, vilket belopp utskottet anser vara tillfyllest i betraktande av den omfattning verksamheten med tillämpning av det särskilda rationaliseringsstödet kan antagas få under det första året. Utskottet — vars ställningstagande i det föregående innebär avstyrkan å motionerna I: 546 och II: 686 samt I: 550 och II: 684 — kan följaktligen ej biträda motionerna I: 555 och II: 675, såvitt däri hemställts att under anslaget skall anvisas ett belopp av 3 900 000 kronor.

Ströängsförhållandena i vissa delar av lappmarken

Utskottet har inte något att erinra mot att de ströängar som tidigare indragits till kronan och som ligger inom allmänningsskogar eller samfällda husbehovsskogar överlättes till skogarnas ägare. Det är enligt utskottets mening önskvärt att kronans ifrågavarande fastighetsförvaltande organ aktivt verkar för att sådana överlåtelser kommer till stånd. Såsom Kungl. Maj:t föreslagit bör dock de ströängar, vilkas vattenområden kan vara av väsentlig betydelse vid vattenkraftens utbyggande, helt undantagas från försäljning. Utskottet biträder vidare förslaget att överlåtelser av berörda slag av ströängar normalt bör grundas på värdering efter mer schematiska metoder

än de som vanligen kommer till användning. Ej heller i övrigt har utskottet något att invända mot vad Kungl. Maj:t anfört i detta ämne.

I propositionen förordas vidare vissa åtgärder för att avveckla återstående, till kronan ej tidigare indragna ströängar. Även enligt utskottets uppfattning framstår det som betydelsefullt att åtskilliga av de enklaver, som dessa ströängar utgör i kronans och andra ägarkategoriernas skogsmark, elimineras. Intresset ur skogsbrukssynpunkt att få bort de hinder för rationell drift, som återstående ströängar inom många områden utgör, har i fråga om sådana ängar inom kronomark hittills fått tillgodoses genom att kronan i vanlig ordning övertagit ströängarna. Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att domänstyrelsen i fortsättningen bör äga rätt att från fall till fall med anlåtande av medel ur domänverkets markfond kunna inlösa de ströängar, som med hänsyn till ämbetsverkets företagsekonomiska intressen anses böra införlivas med omgivande mark. Ett dylikt bemyndigande anser utskottet böra lämnas domänstyrelsen, varvid det dock bör ankomma på styrelsen att varje år till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för i vilken utsträckning bemyndigandet utnyttjats. Inlösningssumman bör enligt utskottet bestämmas genom överenskommelse i varje enskilt fall. Av Kungl. Maj:t i propositionen framförda övriga synpunkter rörande den fortsatta elimineringen av ströängar ansluter sig utskottet till. I motionerna I: 548 och II: 677 har yrkats, att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1961 års riksdag om inlösen av ströängar i huvudsaklig överensstämmelse med ett i propositionen redovisat utredningsförslag. Det sistnämnda innebär bland annat att ersättningen för indragna ströängar skulle bli i princip likvärdig med den som utgick enligt 1921 års lag om indragning av ströängar till kronan. Ersättningarna skulle ses som ett led i strävandena att förbättra jordbruket i lappmarken och innestå intill dess av vederbörande lantbruksnämnd fastställda förbättringsåtgärder vidtagits å berörda jordbruksfastigheter. De av utredningen föreslagna ersättningarna skulle komma att uppgå till betydande belopp, lågt räknat 5 000 000 kronor. Som framgått av det föregående anser utskottet, att frågan om inlösen av ströängar har sin största betydelse när det gäller att skapa förutsättningar för ett rationellare skogsbruk inom berörda trakter. Stödet åt jordbruket bör ske i gängse former. Med hänsyn härtill och under åberopande av kostnadsskäl föreslår utskottet att motionsyrkandet avslås.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande de ej uttagna ersättningarna för tidigare indragna ströängar föranleder ingen utskottets erinran.

Vissa åtgärder för skogsbruket i övre Norrland m. m.

Under anslagsrubriken åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. är för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 1 700 000 kronor. Detta anslag har under senare år nära nog helt utnyttjats för bidrag till åtgärder inom lappmarkerna och vissa svärföringrade skogar i andra trak-

ter. I föreliggande proposition har, som tidigare nämnts, föreslagits att anslaget skall höjas med 300 000 kronor till 2 000 000 kronor varav hälften skall utgå till ändamål som hittills stötts med medel ur anslaget, medan den andra hälften skall avses för stöd till skogliga åtgärder inom kustområdena och jämförbara bygder i de fyra nordligaste länen.

I motionerna I: 549 och II: 679, I: 555 och II: 675 ävensom I: 556 och II: 681 har på anförda skäl hävdats att oförändrat 1 700 000 kronor bör utgå till skogsvårdsåtgärder i lappmarkerna. I de två förstnämnda motionsparen har dessutom förordats att för motsvarande åtgärder inom övriga delar av landets fyra nordligaste län skall utgå 1 000 000 kronor respektive 1 800 000 kronor. Vidare har i motionerna I: 547 och II: 685 föreslagits, att ifrågasvarande anslag i sin helhet skall höjas till 5 000 000 kronor att disponeras enligt sådana grunder att stödet i första hand och till huvudsaklig del kommer enskilda skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt vissa skyddsskogar inom Jämtlands län till godo.

Utskottet delar den såväl i propositionen som i samtliga, förevarande ämne berörande motioner framförda uppfattningen att det är av utomordentlig betydelse att kraftfulla åtgärder vidtages för att skogsnäringen i Norrland skall utvecklas i snabb takt. En förbättring av skogsvården är av vital betydelse för att på längre sikt vidga skogsindustriens råvarubas. Men även på kort sikt kan betydande vinster i fråga om ökad produktion åstadkommas genom en intensifierad utbyggnad och förbättring av skogsvägnätet. Det framstår för utskottet som uppenbart att den största och snabbaste skogsekonomiska effekten nås om ökade resurser nu ställs till förfogande för erforderliga åtgärder inom de områden av berörda län som ligger utanför lappmarkerna. Utskottet finner det således angeläget att särskilda medel anvisas för att främja de skogliga produktions- och transportförhållandena jämväl inom dessa områden. På denna grund tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att 1 000 000 kronor av förevarande anslag avdelas för sagda ändamål, men avstyrker det i motionerna I: 555 och II: 675 framförda kravet på ytterligare medelsanvisning härför. Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande dispositionen av dessa medel samt reglerna och formerna för bidragsgivningen till de nya skogsvårdsföretagen inom kustlandet och därmed jämförbara områden i de fyra nordligaste länen biträder utskottet. Detta betyder bland annat, att utskottet avstyrker det i motionerna I: 554 och II: 687 gjorda yrkandet, att medlen i fråga även skall få tagas i anspråk för bidragsgivning inom jämförbara områden i Gävleborgs län.

Vad angår stödet åt skogsproduktionen inom lappmarkerna innebär Kungl. Maj:ts förslag en begränsning av den hittillsvarande anslagsanvisningen. Samtidigt har dock ett uttalande i propositionen gjorts om att det förefaller troligt att beredskapsmedel under nästa budgetår kommer att ställas till förfogande för att stödja genomförandet av olika åtgärder enligt upprättade skogsvårdsplaner inom redan bildade skogsvårdsområden. Behovet av fortsatta åtgärder inom skogsvårdsområdena i lappmarkerna är emellertid mycket stort såsom framgår såväl av propositionen som av i äm-

net väckta motioner. Ytterligare upprustning framstår som värdefull inte bara för berörda områden utan även för skogsnäringen som helhet. Det är därför enligt utskottets uppfattning angeläget att ett genomförande av i stor utsträckning redan färdigplanerade skogsvårdsåtgärder i det inre av Norrbottens och Västerbottens län inte ytterligare försenas. Mot denna bakgrund förordar utskottet att under posten till bidrag till skogsvårdsområden i lappmarkerna m. m. för nästa budgetår beräknas ett belopp av 1 500 000 kronor. Utrymme härför kan åstadkommas genom att, som utskottet föreslagit i det föregående, fraktbidragen till Västerbottens och Norrbottens län helt avvecklas. Vidare vill utskottet förorda att, därest det belopp om 1 000 000 kronor som avsetts för bidragsgivning till nya skogsvårdsområden i kustlandet samt jämförbara områden i de fyra nordligaste länen under nästa budgetår ej helt skulle tagas i anspråk härför, överskjutande del enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bör kunna få användas för bidragsgivning till skogsvårdsområden i lappmarkerna.

I propositionen har såsom nämnts framhållits, att det förefaller troligt att beredskapsmedel även under nästa budgetår kommer att ställas till förfogande för skogsvårdsåtgärder i lappmarken. I anslutning härtill och under hänvisning till vad därutinnan anförts i motionerna I: 551 och II: 678 förordar utskottet — med hänsyn till skogsvårdsåtgärdernas stora angelägenhet och lönsamhet — att riksdagen som ett önskemål uttalar, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder att därest arbetsmarknadsläget så motiverar minst 2 000 000 kronor av beredskapsmedel under nästa budgetår får disponeras för arbeten inom skogsvårdsområdena i lappmarkerna.

Utskottet tillstyrker slutligen Kungl. Maj:ts förslag att ytterligare ett överjägmästartdistrikt inrättas i Norrland. Utskottet avvisar följaktligen för sin del det i motionerna I: 555 och II: 675 på denna punkt framställda avslagsyrkandet liksom också den i samma motioner gjorda hemställan att riksdagen skall uttala, att mindre kronoparker som på grund av sin struktur ej rätt lämpar sig för statsdrift måtte överföras till lantbruksnämndsorganisationen från domänverket för att utnyttjas för komplettering av ofullständiga jordbruk med skog.

Utskottets hemställan

Under förmälan att i det föregående ej särskilt berörda förslag och uttalanden i propositionen ej föranlett erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

A. avslå motionerna I: 546 och II: 686, I: 550 och II: 684 ävensom I: 552 och II: 682 såvitt avser grunderna för det statliga stödet till det norrländska jordbruket;

B. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 554 och II: 687 samt I: 555 och II: 675,

samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta, att koncentrerade rationaliseringsinsatser med i det föregående angivet stöd av statsanslag bör ske tills vidare endast inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län;

C. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 555 och II: 675, såvitt nu är i fråga, besluta, dels att upprättade förslag till rationaliseringsområden och till tidsplan för de tilltänkta åtgärderna samt summarisk totalkalkyl över kostnaderna för de statliga insatserna inom respektive områden bör underställas Kungl. Maj:t för prövning och godkännande, dels att utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande det sammanlagda statsbidragsbeloppet till en och samma rationaliserande jordbruksfastighet ej må överstiga 60 procent av de till densamma i förevarande sammanhang hänförliga totala rationaliseringskostnaderna;

D. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 545 och II: 676, I: 553 och II: 680 ävensom I: 555 och II: 675, sistnämnda motionspar, såvitt nu är i fråga, besluta, att 550 000 kr. ställes till de nordsvenska hushållningssällskapens förfogande för främjande helt allmänt av jordbruksnäringens framåtskridande inom länen, varvid landskapet Gästrikland ej bör anses stödberättigat samt ej heller Kopparbergs och Värmlands län;

E. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom i anledning av motionerna I: 551 och II: 678 såvitt nu är i fråga, ställa ett belopp av 200 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition att användas i syfte att påskynda standardförbättringen rörande det norrländska jordbruket, varvid ifrågasvarande belopp jämväl må utnyttjas till stödjande av tillfällig forsknings- och försöksverksamhet med särskild inriktning på förhållandena inom det norrländska jordbruket;

F. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 557 och II: 688 godkänna i det föregående angivna övriga grunder för det särskilda stödet till det norrländska jordbruket;

G. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 555 och II: 675, I: 546 och II: 686, I: 550 och II: 684 samt I: 552 och II: 682, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 2 050 000 kronor;

H. med bifall till motionen II: 683 i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att, därest det under anslaget Bidrag till pro-

duktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. beräknade beloppet om 1 300 000 kronor för koncentrerade rationaliseringsinsatser inte helt skulle komma till användning för avsett ändamål under ett budgetår, överskjutande del enligt Kungl. Maj:ts bestämmande må användas för rådgivnings- och upplysningsverksamhet genom hushållningssällskapen enligt nämnda ordning, därvid dock bör tillses att det för anslagsmedlen ordinarie ändamålet inte blir lidande därpå;

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 548 och II: 677 samt I: 552 och II: 682, såvitt nu är i fråga, godkänna de i det föregående föreslagna riktlinjerna för avveckling av angivna förhållanden berörande ströängar inom Västerbottens och Norrbottens lappmarker;

J. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 547 och II: 685, I: 549 och II: 679, I: 552 och II: 682, I: 555 och II: 675, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, samt I: 556 och II: 681 under anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland för budgetåret 1960/61 för fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom lappmarkerna m. m. upptaga en anslagspost å 1 500 000 kronor;

K. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 552 och II: 682 samt I: 555 och II: 675, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, under förenämnda anslag upptaga en post å 1 000 000 kronor för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom de delar av de fyra nordligaste länen som ligger utanför lappmarkerna;

L. avslå motionerna I: 554 och II: 687, såvitt däri hemställts, att beloppet för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom de fyra nordligaste länen jämväl bör få tagas i anspråk för bidragsgivning inom jämförbara områden i Gävleborgs län;

M. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag, så vitt nu är i fråga, å motionerna I: 547 och II: 685, I: 549 och II: 679, I: 552 och II: 682 samt I: 555 och II: 675 å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor;

N. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att, därest det belopp av 1 000 000 kronor, som upptages å en särskild post under förenämnda anslag, under nästa budgetår ej helt skulle tagas i anspråk, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskjutande del bör användas för bidragsgivning inom skogsvårdsområdena i lappmarkerna;

O. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört angående sådana åtgärder att beredskapsmedel

under nästa budgetår disponeras för arbeten inom skogs-
vårdsområdena i lappmarkerna därest arbetsmarknadsläget
så motiverar;

P. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag
å motionerna I: 552 och II: 682 ävensom I: 555 och II: 675,
samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna det i det
föregående framlagda förslaget till viss ändring i domän-
verkets distriktsindelning;

II. att motionerna I: 549 och II: 679, I: 551 och II: 678
ävensom I: 555 och II: 675 såvitt de inte besvarats i det
föregående inte skall föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 april 1960

På jordbruksutskottets vägnar:

RUDOLF ANDERBERG

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg, Jonsson, Nils Hansson,
Hjalmar Nilsson, Gunnar Berg, Hedström, Jonasson, Uno Olofsson, Harald
Pettersson och Ringaby*;

från andra kammaren: herrar Jonsson i Strömsund, Lindström, Öst-
lund, fru Lindskog, herrar Rimås, Svensson i Vä, Agerberg, Nilsson i Löns-
boda, Lundmark och Fagerlund.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. av herrar *Nils Hansson, Jonasson, Uno Olofsson, Harald Pettersson,*
Ringaby, Östlund, Rimås, Svensson i Vä, *Agerberg* och *Nilsson* i Lönsboda,
vilka ansett att

dels den del av utskottets utlåtande, som i andra stycket å s. 21 börjar
med orden »I motionerna» och som å s. 25 slutar med orden »3 900 000 kro-
nor» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vissa åtgärder för det norrländska jordbruket

För de två senaste budgetåren har under reservationsanslaget Bidrag till
produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. anvisats 1 250 000 kro-
nor. De under samma tid ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbru-
kets område utgående fraktbidragen för fodersändningar till Norrbottens
och Västerbottens län har i propositionen uppskattats till ett sammanlagt
värde av cirka 1 300 000 kronor per år. För den nuvarande dispositionen av
dessa belopp har lämnats en utförlig redovisning i propositionen, vartill ut-
skottet torde få hänvisa. I syfte att uppnå ett effektivare utnyttjande av fö-

renämnda anslagsmedel har Kungl. Maj:t förordat, att en väsentlig del av de statliga insatserna koncentreras till vissa utvalda geografiska områden. Avsikten är att staten genom särskilt finansiellt stöd utöver det som kan utgå enligt rationaliseringskungörelsen samt genom råd och upplysningar skall bidra till yttre och inre rationalisering samt driftrationalisering å jordbruk inom dylika områden och på så sätt medverka till att dessa jordbruk kan bli fullt bärkraftiga, på längre sikt bestående brukningsenheter. Genom att man efter hand förlägger verksamheten till nya områden allteftersom rationaliseringsarbetet slutföres inom de tidigare bearbetade kan enligt Kungl. Maj:ts mening så småningom ett nät av upprustade jordbruk skapas i bygder där det befinner önskvärt och ändamålsenligt att för framtiden vidmakthålla en jordbruksproduktion av nämnvärd omfattning.

Det förslag till omläggning av statsstödet till det norrländska jordbruket, som Kungl. Maj:t sålunda framlägger, har inte varit föremål för remissbehandling eller på annat sätt i förväg diskuterats av de myndigheter och institutioner som skall handha åtgärderna. En viss erfarenhet av koncentrerade insatser inom mindre geografiska områden, åtminstone beträffande jordbrukets driftrationalisering, torde enligt vad utskottet erfarit föreligga på några håll i Norrland. Det synes angeläget att dessa erfarenheter prövas innan ett definitivt beslut fattas om en omläggning av den nuvarande verksamheten. Man bör då även söka göra klart för sig verkningarna av denna omläggning för de områden, som inte — i varje fall under överskådlig tid — kan väntas bli föremål för de koncentrerade rationaliseringsinsatserna. Innan en minskning av fraktbidragen för fodersändningar till de båda nordligaste länen genomföres bör man vidare försöka belysa i vad mån detta drabbar den enskilde jordbrukaren eller det mindre jordbrukets animalieproduktion över huvud taget inom dessa områden. Ett sådant belysande kan medföra en betydligt bättre förståelse för samtliga de åtgärder till omläggning av statsstödet, som kan komma i fråga. Om rationaliseringsåtgärder av olika slag skall kunna väntas ge resultat inom rimlig tid är det nämligen nödvändigt, att de enskilda jordbrukarna så långt möjligt får en positiv inställning till verksamheten.

Utskottet anser alltså, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget i vad det berör en omläggning av det särskilda statsstödet till det norrländska jordbruket bör göras till föremål för översyn innan det eventuellt genomföres. I avvaktan härpå bör detta stöd utgå enligt för närvarande gällande grunder. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag beträffande medelsanvisningens storlek och har intet att erinra mot att det belopp som sålunda bör användas för utbetalande av fraktbidrag, 1 300 000 kronor, anvisas under rubriken Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.

Utskottets förslag i det föregående innebär helt eller till viss del tillgodoseende av synpunkter, som framförts i motionerna I: 545 och II: 676, I: 546 och II: 686, I: 550 och II: 684, I: 552 och II: 682, I: 553 och II: 680 samt II: 683. I den mån de icke i förevarande del kan anses besvarade med vad

utskottet i det föregående anfört har utskottet icke ansett sig kunna biträda desamma.»

dels ock utskottets hemställan under punkterna I: A och I: G bort ha följande lydelse:

»A. med avslag å Kungl. Maj:ts proposition i förevarande del ävensom motionerna I: 554 och II: 687 samt i anledning av motionerna I: 545 och II: 676, I: 546 och II: 686, I: 550 och II: 684, I: 552 och II: 682, I: 553 och II: 680 samt II: 683, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att det statliga stödet till det norrländska jordbruket i avvaktan på en översyn av Kungl. Maj:ts förslag i ärendet skall utgå enligt för närvarande gällande grunder;»

»G. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 546 och II: 686, I: 550 och II: 684, I: 552 och II: 682 samtliga motioner såvitt nu är i fråga samt med avslag å motionerna I: 555 och II: 675, såvitt nu är i fråga, å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 2 550 000 kronor;»

2. av herrar *Jonasson, Harald Pettersson* och *Svensson* i Vä, vilka ansett att

dels den del av utskottets utlåtande som å s. 27 börjar med orden »Vad angår» och slutar å s. 28 med orden »med skog» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad angår stödet åt skogsproduktionen inom lappmarkerna innebär Kungl. Maj:ts förslag en begränsning av den hittillsvarande anslagsgivningen. Ett uttalande i propositionen att beredskapsmedel eventuellt kan ställas till förfogande finner utskottet ej vara till fyllest. Skogarnas tillstånd är sådant att en särskild bidragsgivning är motiverad. Det är även angeläget med ett kontinuerligt stöd. Utskottet finner av dessa skäl att någon minskning av det till lappmarkerna utgående anslaget för skogsvårdande åtgärder ej kan komma i fråga.

I propositionen har, såsom nämnts, förmodats att beredskapsmedel under nästa budgetår blir tillgängliga för skogsvårdsåtgärder i lappmarkerna. Då den ordinarie anslagsgivningen till lappmarksskogarnas upprustning är otillräcklig finner utskottet angeläget att därutöver beredskapsmedel utnyttjas för skogsvårdande åtgärder i Norrland. Utskottet förutsätter härvid att för del norrländska skogsproduktionsanslaget gällande statsbidragsbestämmelser tillämpas vid utförande av skogsvårdsåtgärder å enskilda skogar inom lappmarkerna. Under dessa betingelser finner utskottet ett minimum vara att 2 000 000 kronor av dessa beredskapsmedel disponeras för skogsvårdsåtgärder i Lappland.

Utskottet finner sig slutligen böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om in-

rättande av ett nytt överjägmästardistrikt i Norrland och avvisar därmed yrkandet i motionerna I: 555 och II: 675.»

dels ock utskottets hemställan under punkterna I: J och I: M bort lyda sålunda:

»J. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 547 och II: 685, I: 549 och II: 679, I: 552 och II: 682, I: 555 och II: 675, samtliga motioner såvitt nu är i fråga samt I: 556 och II: 681 under anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland för budgetåret 1960/61 för fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom lappmarkerna m. m. upptaga en anslagspost å 1 700 000 kronor.»

»M. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt, såvitt nu är i fråga, motionerna I: 547 och II: 685, I: 549 och II: 679, I: 552 och II: 682, I: 555 och II: 675 å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 2 700 000 kronor.»

3. av herrar *Nils Hansson, Uno Olofsson, Ringaby, Östlund, Rimås, Agerberg* och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett att utskottet bort bifalla motionerna I: 556 och II: 681 samt att därför

dels den del av utskottets utlåtande som i tredje stycket å s. 27 börjar med orden »Utskottet delar» och som avslutas i första stycket å s. 28 med orden »i lappmarkerna» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar — — — (lika med utskottet) — — — av skogsvägnätet. Beträffande stödet åt skogsproduktionen inom lappmarkerna innebär Kungl. Maj:ts förslag en begränsning av den hittillsvarande anslagsanvisningen. Samtidigt har dock ett uttalande i propositionen gjorts om att det förefaller troligt att beredskapsmedel under nästa budgetår kommer att ställas till förfogande för att stödja genomförandet av olika åtgärder enligt upprättade skogsvårdsplaner inom redan bildade skogsvårdsområden. Behovet av fortsätta åtgärder inom skogsvårdsområdena i lappmarkerna är emellertid mycket stort såsom framgår såväl av propositionen som av i ämnet väckta motioner. Ytterligare upprustning framstår som värdefull inte bara för berörda områden utan även för skogsnäringen som helhet. Det är därför enligt utskottets uppfattning angeläget att ett genomförande av i stor utsträckning redan färdigplanerade skogsvårdsåtgärder i det inre av Norrbottens och Västerbottens län inte ytterligare försenas. Mot denna bakgrund förordar utskottet i enlighet med vad som föreslagits i motionerna I: 549 och II: 679, I: 555 och II: 675 ävensom I: 556 och II: 681 att under posten till bidrag till skogsvårdsområden i lappmarkerna m. m. för nästa budgetår beräknas ett belopp av 1 700 000 kronor att utgå på oförändrade grunder. Detta bör dock enligt utskottets mening med hänsyn till det statsfinansiella läget icke förändra uppräkningsav den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. Följaktligen bör endast ett belopp av 300 000 kronor ställas till förfogande för bidrags-

givning till de nya skogsvårdsföretagen inom kustlandet och därmed jämförbara områden i de fyra nordligaste länen. Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande dispositionen av dessa medel samt reglerna och formerna för bidragsgivningen biträder utskottet. Detta betyder bland annat, att utskottet avstyrker det i motionerna I: 554 och II: 687 gjorda yrkandet, att medlen i fråga även skall få tagas i anspråk för bidragsgivning inom jämförbara områden i Gävleborgs län. Vidare vill utskottet förorda att, därest det belopp om 300 000 kronor som avsetts för bidragsgivning till nya skogsvårdsområden i kustlandet samt jämförbara områden i de fyra nordligaste länen under nästa budgetår ej helt skulle tagas i anspråk härför, överskjutande del enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bör kunna få användas för bidragsgivning till skogsvårdsområden i lappmarkerna.»

dels ock utskottets hemställan under punkterna I: J, I: K, I: M ävensom I: N bort ha följande lydelse:

»J. med anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 547 och II: 685, såvitt nu är i fråga, ävensom med bifall till motionerna I: 549 och II: 679, I: 552 och II: 682, I: 555 och II: 675, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, samt I: 556 och II: 681 under anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland för budgetåret 1960/61 för fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom lappmarkerna m. m. upptaga en anslagspost å 1 700 000 kronor;

K. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 549 och II: 679 ävensom I: 552 och II: 682, I: 555 och II: 675, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, under förenämnda anslag upptaga en post å 300 000 kronor för bidragsgivning till nya skogsvårdsföretag inom de delar av de fyra nordligaste länen som ligger utanför lappmarkerna;

M. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom till motionerna I: 556 och II: 681 samt med avslag, såvitt nu är i fråga, å motionerna I: 547 och II: 685, I: 549 och II: 679, I: 552 och II: 682 samt I: 555 och II: 675 å riksstaten för budgetåret 1960/61 under nionde huvudtiteln till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor;

N. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att därest det belopp av 300 000 kronor, som upptages å en särskild post under förenämnda anslag under nästa budgetår ej helt skulle tagas i anspråk, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande bör överskjutande del användas för bidragsgivning inom skogsvårdsområdena i lappmarkerna;»

4. av herr *Jon N. Jonsson*.